

RIISTAN VUOKSI

Tammikuu 2014



SUOMEN
RIISTAKESKUS
FINLANDS VILTCENTRAL

SISÄLLYS

Pääkirjoitus: Petopolitiikka kustannuspaineissa	3
Kohti uudenlaista susikannan hoitoa	4
Petopolitiikkaa linjaamassa	6
Susidiplomatiaa Länsi-Suomessa	7
Miksi susi tappaa koiria?	9
Suomen suurpetopolitiikka evaluoitiin	10
Riistakeskuksen strategia uudistui	11
Uudet hirvitalousalueet	12
Ahma poronhoitoalueen eteläpuolella	15
Ahman asema lainsäädännössä	16
Ahman hoitosuunnitelma lausuntokierroksella	17
Kampanja riistakolmiolaskentojen lisäämiseksi	18



Riistan vuoksi

Suomen riistakeskuksen julkaisema Riistan Vuoksi -lehti kertoo riistaeläinkantojen hoitosuunnitelmien taustoista, suunnitelmien etenemisestä ja tuloksista. Hoitosuunnitelmissa asetetaan päälinjat ja tavoitteet riistaeläinkantojen pitkäjänteiselle hoidolle.

Maa- ja metsätalousministeriö johtaa työtä ja vahvistaa Suomen riistakeskuksen valmistelemat suunnitelmat, joiden muotoutumista edeltää kaksi alueellista kuulemiskierrosta. Valtakunnallinen riistaneuvosto ja alueelliset riistaneuvostot osallistuvat työhön sovittamalla yhteen eri tahojen näkemyksiä. Kansalaisilla on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa hoitosuunnitelmien valmisteluun avoimissa sidosryhmä- ja yleisötilaisuuksissa.

Toimitus: **Marja Martikainen**
Graafinen suunnittelu: **Ilkka Eskola, Hansaprint Oy**
Painopaikka: **Hansaprint Oy, 2014**
Kannen kuva: **Hannu Huttu**

PETOPOLITIikka KUSTANNUSPAINeISSA

– laaja yhteisymmärrys nyt tarpeen

■ ■ ■ Suurpetokantojemme kasvun aiheuttamat kustannuspaineet ovat jääneet petokeskustelussa vähälle huomiolle.

Suurpetovahinkojen korvausmäärät lähes tyvät uhkaavasti 10 miljoonaa euron rajaa. Erityisesti ahmavahingoista porotalouden harjoittajille maksetut korvaukset ovat kasvaneet viime vuosina räjähdysmäisesti. Vahingon kärsijöille maksettavat korvaukset viipyvät, joskin ne on toistaiseksi pystytty kattamaan valtion lisäbudjeteilla.

Suurpetokantojen seuranta, kannanarvioinnit ja välttämätön tutkimus sekä niiden laatu kärsivät jo nyt resurssipulasta. Riistan tutkimus on fuusioitumassa suurempaan tutkimuslaitoskokonaisuuteen, Luonnonvarakeskukseen. Säilyvätkö resurssit edes nykytasolla?

Yhä kasvava osa Suomen riistakeskuksen työstä ja kustannuksista kuluu suurpetopolitiikan ja poikkeuslupahallinnon hoitoon. Riistahallinnon maksumiehet ovat ilmaisseet tästä tyytymättömyytensä. Suurpedot ovat laajempi yhteiskunnallinen kysymys. Metsästäjien kysymys kuuluukin: Voiko heidän maksamansa riistanhoitomaksu olla ainoa hallinnon kulujen kattaja?

Susikannan hoitosuunnitelmaa uusitaan. Päättäneen suurpetopolitiikan evaluointityön perusteella on selvää, että uudessa hoitosuunnitelmassa susikannan hoidon on perustuttava susialueiden asukkaiden hyväksyntään ja myötävaikutukseen. Vahingot on korvattava ja haitat kompensoitava. Tarvitaan parempaa viestintää, riistahallinnon ja

tutkimuksen tiiviimpää läsnäoloa susireviireillä. Susien suojelusta on oltava myös konkreettista hyötyä. Susille olisi luotava positiivista arvoa kannusteina esimerkiksi luonnonarvokaupan periaatteilla. Saavuttaavatko nämä asiattuntijatyössä esiin nostetut ajatukset hyväksyntää yhteiskunnassa ja sen päätöksentekijöissä? Ja mistä saadaan rahoitus kaikelle julkishallinnon leikkauspaineissa?

Suomalainen suurpetopolitiikka on tähännyksi tähän asti lähes yksinomaan suojelutavoitteiden saavuttamiseen. Suurpetokantojen on toivottu runsastuvan ja leviävänsä uusille alueille ja kansalaisilta on toivottu tähän hyväksyntää ja ymmärrystä. Sosiaalisen kestävyuden aliarvioinnin lisäksi hoitosuunnitelmista on puuttanut riittävä suurpetopolitiikan taloudellisten vaikutusten arviointi.

Suomen suurpetopolitiikassa on saavutettu piste, jossa kantojen jatkuva kasvattaminen ei voi enää olla ainoa tavoite. Kasvavat kannat aiheuttavat lisääntyviä sosiaalisia ja taloudellisia ongelmia, joiden hoitamiseksi tarvitaan nyt laaja yhteiskunnallinen yhteisymmärrys. Petokantoja on hoidon kestävyuden turvaamiseksi voitava säädellä riittäväällä kannanhoidollisella metsästyksellä.

Petokantojen hoitosuunnitelmien taakse tarvitaan nyt koko yhteiskunta. Kantojen hoidon tavoitteet ja taso on sovittava parlamentaarisesti ja sen jälkeen varattava niiden toteuttamiseen riittävät resurssit. Nykympänsä jatkua suuri vaara, että Suomi epäonnistuu kansainvälisten petovastuidensa hoidossa.



Reijo Orava
Johtaja
Suomen riistakeskus

KOHTI UUDENLAISTA SUSIKANNAN HOITOA

Vuodesta 2013 tuli käännekohta suomalaisessa susipolitiikassa. Talvella epäilyjä susien salapyynnistä tuli ilmi ympäri Suomea ja keväällä aloitettiin suurpetopoliittikan onnistumista selvittävä arviointihanke, jonka tulokset ovat on käytettävissä tänä talvena. Tällaisessa toimintaympäristössä Suomen riistakeskus on juuri aloittanut susikannan hoitosuunnitelman päivittämisen yhteistyössä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen kanssa.

■ ■ ■ Suden asema lainsäädännösämme on erikoinen, sillä se on riistaeläin ja kuuluu metsästyslain piiriin, mutta laji on aina rauhoitettu kuten muutkin suurpedot. Vahinkoperusteinen poikkeuslupapyynti on kuitenkin mahdollista Suomen riistakeskuksen myöntämällä poikkeusluvalla, ”jos muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole eikä päätös haittaa lajin suotuisaa suojelutasa lajin luontaisella levinneisyysalueella”. Luvan myöntämisen perusteena on useimmiten erityisen merkittävän vahingon ehkäiseminen. Maa- ja metsätalousministeriö päättää kaadettavien susien enimmäismäärästä.

Myös kansainväliset ympäristösopimukset ja EU:n lainsäädäntö asettavat Suomelle velvoitteita. Biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus velvoittaa turvaamaan lajit ja niiden perinnöllisen monimuotoisuuden. Bernin yleissopimuksessa Euroopan luonnonvaraisen kasviston ja eläimistön suojelusta susi kuuluu täysin rauhoitettuihin lajeihin. Suomi on kuitenkin tehnyt varauksen olla soveltamatta yleissopimusta muun muassa suteen. EU:n luontodirektiivissä susi kuuluu liitteen IV tiukkaa suojelua edellyttäviin lajeihin. Poronhoitoalueella lajin suojelustatus on kuitenkin lievempi.

Kanta pieni - konflikti kärjistyi

Suden suotuisa suojelutaso edellyttää vähintään 20:tä lisääntyvää paria Suomessa. Tämä on susikannan hoidon biologinen reunaehto ja EU:n komissionkin vaatimus Suomen lisääntyvän susikannan vähimmäiskooksi. Tulomuutto Venäjältä on viime vuosina hiipunut, mikä

korostaa Suomen vastuuta ”oman” kannan hoidossa.

Taloudellisesti merkittävimmät vahingot susi aiheuttaa poronhoitoalueen itä- ja kaakkosisosissa, joissa vuosittain on löytynyt 600–1000 suden tappamaa poroa. Vuoden 2013 osalta kehitys on ollut myönteinen, sillä marraskuun alkuun mennessä susien tappamia poroja oli löydetty noin 200, kun vastaavaan aikaan vuotta aiemmin kertymä oli yli 700 poroa.

Eteläisemmillä susireviireillä susien saaliiksi joutuu etenkin lampaita.

Lisäksi susi aiheuttaa merkittäviä ongelmia tappamalla vuosittain useita kymmeniä koiria. Useimmat vahingoista kohdistuvat metsästyskoiiriin. Kaikki susien aiheuttamat korvatut vahingot vuonna 2012 olivat noin 1,6 miljoonan euron suuruiset.

Taloudellisia vahinkoja suurempi kysymys on kuitenkin susikannan hoidon sosiaalinen kestävyys. Monet susireviireillä asuvat kokevat susien läsnäolon aiheuttaman pelon heikentävän heidän perusoikeutensa turvalliseen asuinympäristöön.

Hannu Huttu



Jos susien laitton tappaminen saataisiin kitkettyä toimivammalla susipolitiikalla, voitaisiin poikkeuslupia myöntää nykyistä enemmän ja ne pystyttäisiin kohdistamaan paremmin ongelmayksilöihin.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen mukaan Suomen susikanta miltei puolittui vuodesta 2008 vuoteen 2013, jolloin susikannan kooksi arvioitiin 140–150 yksilöä. Tästä huolimatta suteen liittyvät ristiriidat lisääntyivät ja kärjistyivät. Tämä johtui paljolti siitä, että susi on palannut Länsi- ja Lounais-Suomeen alueille, joilta se ehti olla toistasataa vuotta poissa. Suden palatessa alkukuuhunta on kova, mutta monilla alueilla tilanne rauhoittuu kun susien läsnäoloon totutaan.

Hyötyä sudesta?

Mitkä sitten ovat uudenlaisen susikannan hoidon vaihtoehdot? Suden hävittäminen kokonaan Suomesta ei siis käy, vaan suomalaisten on kyettävä elämään susiensä kanssa. Miten tämä onnistuisi nykyistä sujuvammin eli millä keinoilla voidaan lisätä myös susipolitiikan sosiaalista kestävyyttä?

Susikannan hoidon ja hallinnan keskiöön on nostettava käytännönläheinen reviiripolitiikka, jonka tavoitteena on yhdistää suden biologiset vaatimukset ja susireviireillä elävien ihmisten arkielämän tarpeet. Tällainen uusi susireviiripolitiikka pitää suunnitella yhdessä alueiden asukkaiden kanssa. Sen lisäksi tarvitaan taloudellisia kannustimia ehkäpä jonkinlaisen luonnonarvokaupan periaatteella. Susien aiheuttamia haittoja ja vahinkoja tulee ehkäistä ja niiden kompensoimiseksi tulee kehittää suteen liittyviä käytännön hyötynäkökohtia, jotka kohdistuvat niiden ihmisten arkeen, jotka jaksavat elinympäristönsä susien kanssa.

Julkinen eläin

Susi on hyvin yhteiskunnallinen eläinlaji. Tämä on helppo havaita kun suhteutetaan lajin kirvoittaman keskustelun palstamillimetrimäärä sen vajaan 200 yksilön suuruiseen kannan kokoon. On vaikea kuvitella toista eläinlajia, jonka osalta tällainen yksilömäärä johtaisi yhtä laajaan julkiseen keskusteluun. Mammutti ehkä?

Tästä syystä susikannan hoidon ongelmia voitaisiin parhaiten ratkoa parannetun yhteiskunnallisen päätöksenteon turvin. Biologisten, sosiologisten ja yhteiskunnallisten yhdistelmäfaktojen perusteella tulisi päättää, missä Suomessa susia voi olla ja missä ei. Voiko niitä olla Keski-Pohjanmaan tai Kainuun metsäpeura-alueella, jossa ne aiheuttavat saalistuksellaan tappioita toiselle suojeltavalle direktiivilajille? Voiko susilaumojia olla Uudella- maalla vaikkapa sinne perustettujen kansallispuistojen luonnon osana, joissa sille olisi runsaasti luontais-

ta saalista tarjolla? Suden osalta ongelmaksi muodostuu helposti se, että oikein kukaan ei haluaisi niitä omaan lähiluontoonsa.

Sudet valitsevat itse reviirinsä, mutta jatkossa reviirien syntyminen tulisi pyrkiä ohjaamaan aktiivisella, suden biologian ja ihmisen sosiologian huomioon ottavalla tavalla, jolle ensin on hankittu yllämainittu yhteiskunnallinen hyväksyntä ja selvät pelisäännöt konfliktien ratkaisemiseen. Sopivien reviiri-alueiden määrittelyssä täytyy ottaa suden biologian lisäksi huomioon sen luontaisten saaliseläinkantojen runsaus, väestön tiheys ja elinkeinorakenne eri alueilla. Susireviirin keskikoko on Suomessa 1 200 km², joten laskennallisesti 20 asuttua reviiriä vie tilaa noin kahdeksan prosenttia maapinta-alasta. Tälle alueelle tulisi sitten pystyä rakentamaan sellaisia suteen liittyviä hyötyjä, että niillä asuvat ihmiset hyväksyisivät suden elinpiirinsä osana.

Laillinen metsästys on oiva tapa hoitaa eläinkantoja

Susi kestää hyvin metsästystä, sillä elinvoimaisesta kannasta voidaan poistaa kestävästi vuosittain jopa 30 prosenttia. Valitettavasti viime talven tapahtumat osoittivat, että susien laitonta tappamista tapahtuu. Tämä tekee laillisten pyyntikiintiöiden asettamisen hankalaksi, sillä laittoman pyynnin osuutta on mahdoton ennakoita. Mikäli se saataisiin kitkettyä toimivammalla susipolitiikalla, voitaisiin poikkeuslupia myöntää nykyistä enemmän ja ne pystyttäisiin kohdistamaan paremmin ongelmayksilöihin.

Suden hoitosuunnitelmaa päivitetään tiiviissä yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Erytisen tärkeäksi koetaan nyt susireviirien ihmisten näkökulma. Suden yhteiskunnallisen roolin takia myös poliittinen päätöksentekojärjestelmä on saatava sitoutettua entistä yksituumaisempaan susipolitiikkaan. Uuden susikannan hoitosuunnitelman on määrä valmistua vuoden 2014 loppuun mennessä.



Petopoliittikka linjaamassa:

RUOTSIN MALLIN MUKAANKO?

Ruotsin hallitus on esittänyt suurpetopoliittikkaan lisää joustavuutta ja alueellista harkintaa. Pystymmekö myös Suomessa luomaan keskustelua sallivat ja konsensusta hakevat maakunnalliset foorumit, jotka voisivat ottaa vastuun suurpetokantojen maakunnallisesta hoitamisesta, kysyy ministeriön neuvotteleva virkamies Sami Niemi.

Ruotsin hallitus on jättänyt valtiopäiville esityksensä uudesta kestävästä suurpetopoliittikasta. Suomessa esitys ehdittiin jo uutisoida niin, että Ruotsi olisi karsimassa rajusti suurpetokantoja. Oletetusti perään kysyttiin, että aikooko Suomi seurata Ruotsin esimerkkiä. Sitä kysyttiin myös minulta, mutta kun en ollut vielä perehtynyt esitykseen, en ottanut kantaa.

Nyt olen esityksen lukenut. Ennen kuin vastaan yllä mainittuun kysymykseen, lienee paras analysoida mitä Ruotsin hallitus oikeasti valtiopäiville esitti.

Ruotsin hallitus ei ehdota leikkukirvestä suurpetokantoihin. Kyseessä on varsin kokonaisvaltainen esitys siitä, miten vaikea kysymys suurpetokantojen säilyttämisestä elinvoimaisena ja kansalaisten hyväksyntä voitaisiin sovittaa yhteen.

Viitearvo vähimmäismäärälle

Ruotsi asettaa kansalliselle tasolle suotuisan suojelutason mukaiset kannankoon viitearvot. Esitetyt luvut eivät ole kannanvaihteluväli, johon suurpetokannat leikataan – kuten asia on ilmeisesti ymmärretty – vaan tutkimuksen tuottamasta arviosta siitä kannan koosta, joka vähintään tulisi olla, jotta riski lajin sukupuuttoon kuolemista olisi riittävän pieni.

Tässä laskentamallissa Ruotsi soveltaa samaa mallia, mitä Suomi käytti jo Suomen susikannan hoitosuunnitelmassa. Samaa mallia myös EU:n komissio esittää käytettäväksi julkaisussaan Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores.

Suden ns. suotuisan suojelutason viitearvoksi Ruotsin hallitus on esittämässä 170-270 sutta. Karhulla se olisi 1100-1400 yksilöä, ilveksellä 700-1000 yksilöä, ja ahmalla 500-600 yksilöä. Edellisessä esityksessään muutama vuosi sitten Ruotsi asetti ns. katon susien määrälle. Komissiolle tämä ei kuitenkaan sopinut. Nyt tällaisesta suurimmasta hyväksytystä määrästä susia ei Ruotsissa enää puhuta.

Ruotsin hallitus esittää, että kun suurpetojen kannat ovat jo ylittäneet nämä nk. viitearvot, voidaan suurpetopoliittikassa lisätä joustavuutta ja alueellista harkintaa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ns. vahinkolupien käyttöä (skyddsakt) ei rajoitettaisi ennalta määrättyllä kiintiöllä millään alueella ja missään olosuhteissa.

Lisäksi Ruotsin hallitus esittää, että kun kyseessä olevan suurpetolajin kannanhoitoalueelle asetettu minimitaso ylittyy, niin voidaan aloittaa oo. alueella lääninhallitusten päätöksillä ns. kannanhoidollinen metsästys (licensjakt) ja että näillä kannanhoidollisilla luvilla voitaisiin myös pienentää tietyn suurpetokannan kokoa.

Uskokaa tai älkää, mutta tähän saakka Ruotsi on seuraamassa Suomen esimerkkiä!

Maakunnat määrittelevät tavoitteensa

Suomessa susikannan hoitosuunnitelmassa asetettiin samalla laskentamallilla susikannan pienin

elinvoimainen kanta: 20-25 laumaa, joka vastaa yksilömäärältään suurin piirtein Ruotsin hallituksen esittämää tasoa. Karhulle ja ilvekselle emme esittäneet hoitosuunnitelmassa vastaavaa tasoa, koska lajien kannat olivat jo tuolloin elinvoimaiset.

Periaate Suomessa on ollut, että kun laji on elinvoimainen, voidaan sallia kannanhoidollinen metsästys, jolla voidaan myös tarvittaessa pienentää kantaa. Näin on tehty karhun ja ilveksen osalta. Lisäksi karhun ja ilveksen osalta emme ole enää asettaneet erillistä kiintiötä ns. vahinkoperusteisille luvuille. Niitä Suomen riistakeskus on voinut myöntää harkintansa mukaan.

Suden osalta tätä ei ole sallittu, koska kanta ei ole sitten vuoden 2006 ollut yli minimikantatavoitteen. Samasta syystä emme ole sallineet suden ns. kannanhoidollista metsästystä.

Näiltä osin Ruotsi on seurannut Suomen esimerkkiä. Ruotsi on kuitenkin vienyt esityksensä meitä pidemmälle. Tasolle, johon mekin olemme pyrkineet, mutta emme vielä päässeet.

Ruotsi on ottamassa käytännön, jonka mukaan ns. kannanhoidollisissa luvissa ei olisi ennalta määrättyä kiintiötä, jos kansalliset tavoitteet ylittyvät ja jos on asetettu lisäksi maakuntakohtaiset minimikantatavoitteet (yksilömäärä tai pentuemäärä) sekä vahvistettu ko. lajille sekä valtakunnallinen että maakunnallinen hoitosuunnitelma. Maakuntakohtaiset minimikantatavoitteet sekä hoitosuunnitelmat valmisteltaisiin osallistavalla tavalla laajapohjaisesti maakunnissa, mutta ne alistettaisiin Ympäristöviraston vahvistettavaksi.

Ruotsi on siis ottanut lusikan kauniiseen käteen muutaman vuoden takaisesta ylilyönnistään. Bryssel opettaa siinä missä Siperiakki. Ruotsin esitys pohjautuu Suomen malliin, mutta se on päivittänyt ratkaisuehdotuksensa tähän hetkeen: Enää ei ole suurpetopoliittikassa kyse vain pelkästä lajien suojelusta, vaan myös suojelun hyväksyttävyydestä ja sosiaalisesta kestävytydestä.

Päätöksentekoon tarvitaan kykyä sopia

Olisiko Suomen siis syytä seurata Ruotsin esimerkkiä?

Ruotsin esitys on hyvä ja perusteltu. Eli mielestäni vastaus on kyllä. Meidän olisi Suomessa syytä ottaa heiltä mallia juuri näiltä osin. Suomen ja Ruotsin kulttuurit kuitenkin eroavat toisistaan. Meillä ei ole Suomessa yhtä vahva konsensushakuinen toimintakulttuuri kuin Ruotsissa. Suomessa rintamalinjat suurpetokysymyksissä ovat tällä hetkellä kaukana toisistaan ja epäluulo vastapuolta kohtaan syvä.

Vastakysymys kuuluukin, että kykenemmekö Suomessa siihen? Pystymmekö luomaan oikeanlaiset keskustelua sallivat ja konsensusta hakevat maakunnalliset foorumit, jotka voisivat ottaa vastuun suurpetokantojen maakunnallisesta hoitamisesta siten, että emme olisi taas EU-tuomioistuimessa?

Siihen minulla ei ole vastausta. Toivottavasti käynnistämämme suurpetopoliittikan ulkopuolinen evaluointi sen löytäisi.

Sami Niemi, neuvotteleva virkamies, MMM

Sami Niemi avaa riistapolitiikan taustoja blogissa osoitteessa <http://sarviblogi.blogspot.fi/>

Viestintäsuunnittelija Marja Martikainen, Suomen riistakeskus

Antti Härkölä avustaa suurpetotutkimusta Varsinais-Suomessa ja Satakunnassa. Hän toimii puuttuvana lenkinä viranomaisten, tutkijoiden ja paikallisten asukkaiden välillä.

■ ■ ■ Suurpetotutkimuksen tutkimusapulaisena Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksessa työskentelevä Antti Härkölä on toistaiseksi ainoa henkilö, joka on palkattu keräämään alueellista tietoa suurpedoista ja purkamaan jännitteitä tutkimuslaitoksen, viranomaisten, metsästäjien, järjestöjen ja paikallisen väestön välillä.

Viime keväänä alkanut työ kestää vuoden 2014 loppuun. Toimialueena ovat Varsinais-Suomi ja Satakunta, jossa varsinainen myrskynsilmä on Köyliön, Huittisen, Kokemäen, Säskylän ja Loimaan välillä mutkitteleva susireviiri. Vaikka työhön kuuluvat myös muut suurpedot kuten karhu, ilves ja ahma, susi on tärkeysjärjestyksessä ehdoton ykkönen. Härkölä tuntee alueensa hyvin, koska hän on kotoisin Köyliöstä ja on toiminut Säskylän-Köyliön riistanhoitoyhdistyksen toiminnanohjaajana ja petoyhdyshenkilönä.

Sudet asutuksen keskellä

Köyliön - Huittisten susireviiri on monella tavalla poikkeuksellinen. Sen on arvioitu olevan kooltaan normaalia pienempi, noin 700-800 neliökilometriä, mikä ei suden mittakaavassa ole kovinkaan suuri. Alueella on laajoja peltoja, joita yhdistävät metsäiset saarekkeet. Kapeat hiekkatiet mutkittelevat peltojen halki taloihin, jotka sijaitsevat puiden suojiin usein kaukana toisistaan.

Täällä ei oltu nähty susia sataan vuoteen, mutta nyt saattaa nähdä suden pellolla peuraa jaltaamassa.

- Yhtenä sunnuntaina on nähty kahdeksan sutta pellolla saman-aikaisesti. Varhainen aamu on tyyppillistä havaintoaikaa, kun sudet palailevat saalistamasta lepopaikalleen. Valkohäntäpeura on täällä oletettavasti suden ykkösravintokohde, Härkölä kertoo.

- Susi pyrkii asumattomille alueille, mutta täällä ei ole erämaata kuljettavaksi. Kun sudet vaeltavat metsäisiä alueita pitkin, ne tupsahavat yllättäen myös pihoihin.

Tieto susien olemassaolosta

SUSIDIPLOMATIAA LÄNSI- SUOMESSA

on saanut etäämpänä asuvien koululaisten vanhemmat vaatimaan koulukyytejä koteihin asti. Ihmisille ei ole sattunut mitään, mutta lammastarhaajat ovat kärsineet vahinkoja. Tällä reviiirillä on menetetty 20 lammasta.

Tilanne muuttui seitsemän vuotta sitten.

- Silloin näille seuduille asettui susipari, joka on tähän mennessä tehnyt kolmet pennut. Tänä kesänä syntyi kahdeksan pentua. Susilla ei ole pantoja, joten on vaikeaa tietää täsmällisesti, missä ne liikkuvat, Härkälä kertoo.

Heti työnsä aluksi viime kesänä hän pääsi todentamaan omin silmin uuden pentueen.

- Se oli hyvää tuuria. Pennut olivat vielä niin pieniä, että ne olivat yhdessä. Oli varhainen aamu ja luultavasti ne odottivat kokoontumispaikalla muuta laumaa. Ehdin

ottaa niistä kuvankin, tosin siitä tuli teknisesti aika huono.

Tietoa suden käyttäytymisestä

Härkälän arvion mukaan reviiirillä on nyt noin 11-15 sutta. Laumassa on parin tämänkesäiset pennut sekä edelliskesän pennuista joitakin "lapsenvahdeiksi" jääneitä susia. Loput ovat jo suunnanneet omaa reviiiriään etsimään muualle maahan.

Susi on tullut täällä poikkeuksellisen rohkeaksi, mutta kohtaamiset ihmisten kanssa ovat ilmeisesti tulleet molemmille yllätyksenä. Ehkä tuuli on tullut sellaisesta suunnasta, ettei susi ole haistanut ihmistä tai sen huomio on kiinnittynyt muuhun. Kaava on yleensä aina sama: molemmat pysähtyvät äkisti ja jäävät tuijottamaan toisiaan. Sitten susi poistuu.

- Ne sekunnit tuntuvat varmasti pitkiltä, eivätkä tuollaiset kohtaamiset ole tietenkään toivottavia. Jotkut kertovat suden näyttäneen hampaitaan eli se on luultavamin pelästynyt. Pakoon ei kannata lähteä, sillä se olisi sudelle väärä signaali. Susi väistää ihmistä, mutta tietenkään millekään eläimelle ei voi takuumieheksi lähteä, Härkälä sanoo.

Susi on utelias, joten se saattaa seurata ihmistä jonkin aikaa.

- Itsekin olen kokenut tämän. Susi ei käyttäytynyt uhkaavasti, mutta se tuli tarkistamaan, mikä tiellä meni.

Härkälä kiertää kertomassa, mikä on tyypillistä sudelle. Hän on huomannut, että liikkeellä on paljon harhaluuloja, uskomuksia ja kuulopuheita. Susitietoutta on jaettu koululaisille, maataloustuottajille ja lampaankasvattajille, ja monta

Lampaankasvattaja Terhi Palojoiki on hankkinut lampaidensa turvaksi riistakeskukselta petoaidan ja vahdiksi pyreneittenkoirat Oonan ja Roosan. – Koirat asuvat lampaiden kanssa, kertoo Matilda-tyttö.

Marija Mantikainen



- Susi kulkee usein metsäautoteitä pitkin, jolloin märkään maahan jää tassunjälkiä. Myös suden ulosteita löytää teiden laidoilta, Antti Härkälä kertoo.



Marja Martikainen

- riistanhoitoyhdistysten ja metsästysseurojen tilaisuutta on kalenterissa jo odottamassa. Toimittajat soittavat usein ja kyselevät taustatietoja.

Antti Härkälä pitää säännöllisesti yhteyttä Ala-Satakunnan riistanhoitoyhdistyksen petoyhdistysmieheen Heikki Kulmalaan, jolta hän saa paljon havaintoja ja tietoja suurpedoista.

Kokonaiskuva tilanteesta

Vahinko tulee aina yllättäen. Koska susia ei aikaisemmin alueella ole ollut, niiden aiheuttamiin vahinkoihin ei ole totuttu eikä myöskään osattu varautua. Härkälä kertoo

asukkaille korvausten hakemisesta ja vahinkojen estämisestä, kuten sähköaidasta, jonka on todettu estävän tehokkaasti suden vierailut lammastarhassa. Ilmaista petoaitaa on saatavana riistakeskuksesta.

Epäselvyyttä on myös siinä, miten susiasioita Suomessa hoidetaan. Eri toimijoiden roolit menevät helposti sekaisin ja se turhauttaa ihmisiä. On ministeriö, riistakes-

kus ja riistanhoitoyhdistykset ja tutkimuslaitos RKTL. Lakkautetut riistanhoitopiiritkin kummittelevat vielä muistikuvissa.

- Riistan tutkimuslaitos koetaan usein kaukaiseksi ja sen rooli pelkästään tutkivana ja tietoa jakavana laitoksena on epäselvä. Pyrin kertomaan, ettei tämä ole mitään salatiedettä. Kerään tietoa omilla maastotoilla ja lumijälkilaskennoilla, ja jututan ihmisiä heidän havainnoistaan ja tuntemuksistaan.

- Tavoitteena on saada selkeämpi kokonaiskuva tilanteesta. Montako sutta täällä on, millaisessa ympäristössä ne asustelevat ja miten ne käyttäytyvät. Pyrin selvittämään myös miksi sudet tulevat niin usein pihoihin. Usein niitä houkuttaa koira, kanala tai sikala, Härkälä sanoo.

Tieto kulkee myös paikallisilta ihmisiltä päättäjille ja tutkijoille. Härkälä jututtaa ihmisiä ja kiertää maastossa etsimässä merkkejä susien liikkeistä. Suden ulostenäytteitä hän toimittaa Turun yliopistoon, jossa selvitetään DNA-tutkimuksella susien sukulaisuussuhteita.

- Toivon, että vuoden kuluttua kaikilla osapuolilla olisi selkeämpi käsitys paikallisista olosuhteista. Oma suhtautumiseni on, etten liikaa mieltä suden historiaa vaan keskityn nykytilanteeseen, eli miten susi eri tilanteissa täällä käyttäytyy, Härkälä sanoo.

Marja Martikainen



Mari Tikkunen

Voidaanko vahinkoja vähentää?

MIKSI SUSI TAPPAA KOIRIA

Tuntemalla paremmin susien käyttäytymistä saadaan tietoa myös siitä, mikä erottaa ongelmalauman ja häirikkösuden normaalisti toimivista susista.

■ ■ ■ Susien (*Canis lupus*) aiheuttamat koiravahingot ovat yksi merkittävimmistä syistä, miksi sutta ei siedetä Suomessa. Vahingot ovat lisääntyneet 2000-luvulla, kun susikanta on kasvanut. Keskimäärin vahinkoja tapahtuu vuosittain vajaa kolmekymmentä.

Susikannan kasvu on näkynyt erityisesti syntyvyyydessä. Pentueiden määrä saavutti 2000-luvun puolivälissä 20 pentueen vuosituoton, mutta tipahti sen alle jälleen neljä vuotta myöhemmin. Susikanta keskittyi 2000-luvun ajan Kainuuseen ja Pohjois-Karjalaan.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää koiravahinkoihin vaikuttavia syitä. Aiheesta on aiemmin tehty Suomessa vain muutama tutkimus.

Työssä tutkittiin Kainuun

ja Pohjois-Karjalan GPS-GSM-lähettimellä varustettujen susilaumojen kohdalta laumakoon, koirarodun, hyökkäyspaikan ja ajankohdan merkitystä koiravahinkoihin. Lisäksi tarkasteltiin, kuinka useita koiravahinkoja aiheuttaneet ongelmalaumat eroavat muista laumoista. Hyökkäyksiä tarkasteltaessa aineistona oli kuntien maaseutusiheteereiltä saadut tiedot koiravahingoista 2000-luvun aikana.

Lauma toimii metsässä, yksinäinen susi pihassa

Koiravahinkoja tapahtuu eniten syksyllä, jolloin hyökkäyspaikka on yleensä metsä. Muina aikoina sudet hyökkäävät useammin pihakoirien kimppuun. Kohteina ovat pihalla Suomen pystykorvat ja metsässä Suomen

ajokoirat. Metsässä hyökkääjänä on yleensä susilauma, kun taas 1-2 sutta vievät koiria pihoilta.

Ongelmalaumat hyökkäävät usein samoilla paikoilla reviirinsä sisällä. Satunnaisesti hyökkäävät laumat tappavat koiran yleensä reviirinsä rajalla. Ongelmalaumat myös syövät koiran muita laumojia useammin ja vievät niitä erityisesti pihoilta.

Tarkastelun pohjalta koira on sudelle sekä saalista että kilpailija.

Työn tulokset antavat aiheutta jatkotutkimuksille. Tällä hetkellä koiravahinkojen lukumäärä seuraa susikannan kokoa. Vahinkojen vähentäminen mahdollistaisi omalta osaltaan elinvoimaisen susikannan saamisen Suomeen. ●



■ *Mari Tikkunen käsittelee pro gradu -työssään Oulun yliopistolle susivahinkoja ja erityisesti vahinkoriskiä kasvattavien tekijöitä. Työssä yhdistettiin ensimmäistä kertaa paikannustiedot hyökkäystietoihin.*

Työ paljasti mielenkiintoisia ja uusia asioita hyökkäyksistä, kuten sen, että reviirin rajalla hyökkäysriski on selvästi suurempi kuin sen sisällä. Lisäksi ongelmalaumat erosivat selvästi muista laumoista.

– Ongelmalauman tai häirikkösuden määrittely ei kuitenkaan ole helppoa. Valitettavasti liian usein ongelmalaumaksi määritellään aivan normaalisti toimiva lauma, Mari Tikkunen sanoo.

Arvi Työni



SUOMEN SUURPETOPOLITIikka EVALUOITIIN

Hallitusohjelmassa on edellytetty, että Suomen suurpetopoliittikan onnistumisesta tehdään arviointi. Tämä arviointiprosessi lähti käyntiin tammikuussa 2013 maa- ja metsätalousministeriön toimesta ja ulkoisen arvioinnin tekijäksi valittiin Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti. Arviointi valmistui joulukuussa.

■ ■ ■ Ruralian tutkijat arvioivat suurpetopoliittikkaa niin onnistumisten kuin epäonnistumisten näkökulmasta ja tekivät uusia avauksia Suomen suurpetopoliittikan kehittämiseksi. Evaluoinnin johtopäätöksiä voidaan hyödyntää mm. Suomen riistakeskuksessa viime syksynä käynnistyneen susikannan hoitosuunnitelman päivytytyössä.

Arvioinnin tukena oli ohjausryhmä, johon kuuluivat edustajat maa- ja metsätalousministeriöstä, ympäristöministeriöstä, sisäasiainministeriöstä, Suomen riistakeskuksesta, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksesta, Suomen ympäristökeskuksesta, Metsähallituksesta, Rajavartiolaitoksesta, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitosta, Suomen Metsätäjäliitosta, Suomen luonnonsuojeluliitosta, WWF Suomesta, Paliskuntain yhdistyksestä ja Saamelaiskäräjiltä.

Arviointijaksoon osui monia muutoksia

Arvioinnin aikavälille 2007–2012 välille ajoittui useita suurpetopoliittikkaan laajasti vaikuttaneita vaiheita, kuten vuonna 2007 Euroopan yhteisön tuomioistuimen ratkaisu Suomessa sallitusta suden metsästyksessä ja vuonna 2011 valmistunut riistahallintouudistus.

Myös muutokset suurpetoihin liittyvissä sääädöksissä sekä aineistot kansalaisten kuulemisista 2000-luvun puolivälissä ja syksyn 2012 alueellisista suurpetofoorumista antoivat työhön näkökulmia. Vuonna 2005 valmistunut susikannan hoitosuunnitelma sekä vuonna 2007 käyttöön otetut karhu- ja ilveskantojen hoitosuunnitelmat olivat niin ikään tärkeitä lähtökohtia, joihin toteutunutta suurpetopoliittikkaa peilattiin.

Suurpetopoliittikkaan luettiin hoitosuunnitelmien täytäntöönpano, asetukset suurpetojen metsästyksen rajoittamisesta, poikkeuslupien myöntäminen, suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaaminen sekä vahinkojen ennaltaehkäisy. Arvioinnin kohteina olivat myös suurpetokantojen seuranta ja sitä tukeva tutkimus ja näiden toimenpiteiden valmistelu ja osallistaminen, sekä suurpetoihin liittyvä tiedotus, neuvonta ja koulutus. Suurpetopoliittikkaa tarkasteltiin arviointityössä sekä lajikohtaisesti että yleisesti.

Asiantuntijoista koostetut ”riskityöryhmät”

poitivat poronhoitoalueen erityisongelmia ja poronhoitoalueen ulkopuolella kutakin suurpetoa erikseen. Sutta käsittelevä riskivertaus järjestettiin kaksi kertaa. Ensimmäisessä valmisteltiin riskianalyysi nykyiselle susipoliittikalle ja testattiin vaihtoehdoisen susipoliittikan ongelmakohtia uusien kehittämisideoiden saamiseksi. Toisessa pohdittiin keinoja, joilla susipoliittikan ongelmat olisi mahdollista muuttaa tavoitteiksi. Ihmisen ja suden rinnakkaiseloon etsittiin uusia ideoita myös erillisessä kansainvälisessä workshopissa.

Riskit suurelta osalta sosiaalisia ongelmia

Yhdeksi keskeiseksi johtopäätökseksi arvioinnissa nousi, että suurpetopoliittikkaan ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys ovat kiinteästi vuorovaikutuksessa keskenään. Ekologisen kestävyuden saavuttaminen suurpetokantojen hoidossa ei onnistu, jos sosiaalista kestävyttä ei oteta huomioon.

Riskiverstaiden aineistoista kaikkien suurpetojen kohdalla noin 80 % ongelmista voitiin luokitella kuuluviksi sosiaalisiin riskeihin. Näiden lisäksi erotettiin myös ekologisia ja taloudellisia riskejä, joiden taustalla oli sosiaalisiksi riskiksi tunnistettava ilmiö tai toiminta jatkuessaan olisi voinut tuoda mukanaan sosiaalisia riskejä.

Työssä todettiin, että etenkin suden kohdalla tarvitaan aktiivisia toimenpiteitä. Tulevan susikannan hoidon merkittävin haaste on ottaa susireviirin alueilla asuvat ihmiset mukaan miettimään tavoitteita ja toimenpiteitä, ja sitouttaa heidät vastuuun ja oikeuksien kautta alueelliseen susikannan hoitoon. Onnistuakseen tämä edellyttää täydellistä läpinäkyvyyttä kannanhoidon kaikissa toimissa. Toimenpidevalikoimaan tulisi kuulua kattavat ja luotettavat kannanmäärityskeinot, kannanhoidolliset

poikkeusluvat ja taloudelliset kannustimet. Tilanne poronhoitoalueella on niin ikään kiireellinen.

Ilveksen ja karhun osalta tilanne nähtiin vähemmän kiireelliseksi. Yleisellä tasolla todettiin, että ilveksen ja etenkin karhun osalta on mennyt paremmin, mutta suden ja ahman kohdalla on selkeästi epäonnistuttu.

Luottamuspulasta uuteen avoimuuteen

Tilanteessa, jossa alueiden asukkaat eivät hyväksy kansallisia kannanhoidotavoitteita eivätkä luota viranomaisten ja tutkijoiden työhön, on mahdotonta tehdä etenkin suden ja ahman suunnitelmallista kannanhoidoa. Luottamuksen rakentamiseksi tarvitaan lisää avoimuutta, tiedotusta ja koulutusta suurpedoista.

Arvioijat ehdottavat mm. ammattitaitoisten tiedottajien rekrytoimista, yhtenäistä tiedonjakoportaalia sekä alueellisten tutkimusapulaisten rekrytoimista Länsi-Suomen esimerkin mukaisesti. Kasvokkain tapahtuvaa konfliktinhoitoa pidettiin erityisen tärkeänä ja tutkijat suosittelivatkin vastaavanlaisia toimia muihinkin osiin Suomea.

Myös SRVA-toiminta, reaaliaikainen susipuhelin sekä tarkennetut lumijälkilaskennat ovat olleet onnistuneita toimia. Sen sijaan vahinkoperusteisten poikkeuslupien hakumennettely on koettu kentällä hitaaksi ja vaikeaksi.

Arvioinnin tekijöiden mukaan on oleellista tunnistaa, kokevatko ihmiset ongelmia suurpetojen läsnäolosta. Ongelmat voivat olla taloudellisia, mutta yhä useammin sosiaalisia. Sosiaalisen sietokyvyn ylittyttyä kansalaiset ovat haastaneet virallisen kannanhoidon sekä tekemällä että tukemalla salakaatoja. Salametsästyksen ja metsästäjien luottamuspula tutkijoiden työtä kohtaan ovat asioita, jotka vaativat kiireellisiä korjausliikkeitä.

Ekologisen kestävyuden saavuttaminen suurpetokantojen hoidossa ei onnistu, jos sosiaalista kestävyttä ei oteta huomioon.

Tie tulevaan kannanhoitoon?

Arvioinnissa esitetään yhtenä ratkaisuna tulevan suurpetopoliitikan pohjaksi, että suurpetojen kannanhoito rakentuisi alhaalta ylöspäin sosiaaliselle kestävyydelle. Ensisijaisesti ekologisen tavoitteen varaan rakennettu suunnitelmallinen kannanhoito kaatuu, jos sosiaalinen sietokyky ylittyy.

Alhaalta ylöspäin lähtävä toimintatapa rakentaa uudenlaista omistajuutta suurpedoille. Sen sijaan että puhuttaisiin "valtion pedoista" tai "tutkijoiden susista", kunkin alueen asukkaat voisivat omistajuuden kautta kantaa myös vastuuta suurpedoista. Omistamisen kokemus syntyisi käytännönläheisillä vastuiden ja oikeuksien toimenpiteillä, joilla vaikutetaan asenteisiin yksilö- ja yhteisötasolla. Kaikilla näillä toimilla voitaisiin vahvistaa myös alueellista ja paikallista yhteistyötä ja verkostoitumista.

Alueelliset kannanhoitosuunnitelmat ja yhteistyöfoorumit nähdään avaintekijöinä suurpetokonfliktien ratkaisuisissa. Alueen ja

elinkeinojen lähtökohdista rakentuvat alueelliset kannanhoitosuunnitelmat olisivat alisteisia valtakunnalliselle kannanhoitosuunnitelmalle, joka kuitenkin jättäisi riittävästi tilaa alueellisille toimenpiteille.

Susireviirien alueilla asuvien ihmisten tulisi voida ensisijaisesti päättää alueensa susikanhasta. Ahman osalta tulisi kuunnella alueellisesti etenkin poroelinkeinojen harjoittajia.

Arviointiraportissa esitetään, että alueittaisen ja reviiripohjaisen kannanhoidon sidosryhmien keskeisenä toimijana ja kokoonkutsujana toimisi alueellinen riistaneuvosto. On syytä kuitenkin huomioida jo olemassa olevien maakuntaliittojen vetämät suurpetoneuvotelukunnat ja myös näiden hyödyntäminen alueellisesti.

Suurpedot ovat arvokkaita riistaeläimiä

Arvioinnin mukaan suurpetojen leimautumista haittaeläimiksi tulee välttää ja sen sijaan pyrkiä nostamaan niiden statusta arvokkaina

riistaeläiminä. Arvokkaan riistaeläimen statusta voidaan nostaa ja pitää yllä kannanhoidollisella metsästyksellä, johon olisi pyrittävä kaikkien suurpetojen kohdalla.

Kannanhoidollinen metsästys nähdään myös keinona rakentaa alueellista omistajuutta ja vähentää suurpedoista johtuvaa konfliktia. Vahinkojen tehokas ehkäisy ja nopea reagointi häiriötä aiheuttaviin suurpetoihin sekä laillista metsästystä tukevat kannustimet luovat myös pohjaa suurpetokantojen hoidon sosiaaliselle kestävyydelle ja hyväksynnälle.

Paikallisten ihmisten, metsästäjien, elinkeinonharjoittajien, viranomaisten ja tutkimuksen keskinäisen luottamuksen rakentuminen, sekä suurpetoja kohtaan koettu omistajuus, antaisivat yhdessä paremmat edellytykset sosiaalisesti kestäväälle ja hyväksytylle suurpetokantojen hoidolle ja suurpetopoliitikalke.

Kirjoittaja toimi arvioinnin ohjausryhmässä asiantuntijasihteerinä

SUOMEN RIISTAKESKUKSEN STRATEGIA

Suomen riistakeskuksen vuonna 2013 päivitetty strategia

VISIO

Hyvinvointia luonnosta – olemme riistan kestävän käytön, hoidon ja suojelun edelläkävijä

PERUSTEHTÄVÄ

Suomen riistakeskus edistää kestäväää riistataloutta, tukee riistanhoitoyhdistysten toimintaa ja huolehtii riistapolitiikan toimeenpanosta sekä vastaa sille säädettyistä julkisista hallintotehtävistä.

Kriittiset menestystekijät

- 1. Varmistamme metsästäjien vapaaehtoistyön sekä riistanhoitoyhdistysten ja riistaneuvostojen toiminnan jatkuvuuden.**
- 2. Vahvistamme rooliamme riistahallinnon asiantuntijana ja objektiivisena julkishallinnon toimijana**
- 3. Turvaamme riistahallinnon taloudelliset toimintaedellytykset ja kustannustehokkuuden.**
- 4. Toimimme avoimesti ja aktiivisesti kansallisten ja kansainvälisten kumppaneiden kanssa.**
- 5. Henkilöstömme on sitoutunutta, osaavaa ja voi hyvin.**

Arvot

Asiantunteva

- Olemme arvostettu ja luotettava riistatalouden asiantuntija.

Avoim

- Olemme avoimia ja vuorovaikutteisia.

Palveleva

- Palvelemme koko yhteiskuntaa.
- Vastaamme asiakkaiden ja sidosryhmien tarpeisiin.
- Hoidamme julkiset hallintotehtävät riippumattomasti ja joustavasti.

Kehittyvä

- Kehitämme riistataloutta ennakoivasti tulevaisuuteen.
- Kehittymällä vastaamme muuttuviin kansallisiin ja kansainvälisiin haasteisiin

Teksti ja kuvat: Mikael Wikström

UUDET HIRVITALOUSALUEET

– teoriasta käytäntöön

Vuodesta 2015 alkaen Suomen hirvikannat tullaan hoitamaan hirvitalousalueittain. Käynnissä on koko maata koskeva prosessi, jossa paikalliset olosuhteet ovat uusien hirvitalousalueiden lähtökohtana. Kuinka hyvin hirvitalousalueet loppupäässä tulevat toimimaan, riippuu paikallisten metsästäjien yhteistyökyvyistä ja halusta kantaa vastuuta hirvikannoista.

■ ■ ■ Hirvet liikkuvat hyvin laajoilla alueilla ja hirvien vuosikotialueiden koko vaihtelee eri puolilla Suomea. Tämän tiedämme GPS-pannoitettujen hirvien avulla. Vuosikotialueiden pinta-alojen avulla pystyy mallintamaan, kuinka suuria alueita tarvitaan pystyäkseen hoitamaan "omia" hirvikantoja. "Oma" hirvikanta voi olla kanta, jossa esimerkiksi 70 % yksilöistä pysyy tietyllä alueella kokonaisen vuoden aikana.

Jos hirven käyttämä vuosikotialue on esimerkiksi noin 6 000 ha Etelä-Suomessa, hirvitalousalueen pinta-alan pitäisi olla noin 220 000 hehtaarin kokoinen, jotta 70 % hirvistä pysyisi alueella vuoden ympäri. Keski-Suomessa, jossa hirvien vuosikotialue on luokkaa 15 000 hehtaaria, hirvitalousalueen pinta-alan pitäisi olla noin 600 000 hehtaaria. Pohjois-Suomessa, jossa hirvien vuosikotialue liikkuu 30 000 hehtaarin paikkeilla, hirvitalousalueen pinta-alan pitäisi olla noin 1 100 000 hehtaaria.

Määrittämisessä hyödynnetään paikallistuntemusta

Hirvitalousalueiden määrittämisprosessissa Suomen riistakeskus, Riista- ja kalataloudentutkimuslaitos ja kaikki Suomen riistanhoitoyhdistykset tekevät yhteistyötä. Kaikkien yhteistyökumppanien kokemuksia yritetään hyödyntää tietojen keräämisessä ja tietojen jalostamisessa. On tärkeää, että paikallistason mielipiteet otetaan huomioon alusta lähtien.

Hannu Huttu



**Jos hirvikantaa ei sopeuteta
kestämään susien tai karhujen
tekemää verotusta, ei
metsästäjillekään pitkällä
tähtämellä löydy metsästettävää.**

aluekohtaiset hirvitavoitteet tulevat ohjaamaan hirviverotussuunnittelua vuodesta 2015 alkaen.

Hirvitalousalue verotusyksiköksi

Kansallisen hirvikannan hoitosuunnitelman mukaan hirvitalousalue tulee toimia hirvikannan hoidon keskeisenä aluetason tarkastelu-yksikkönä ja verotussuunnittelun lähtökohtana. Alueelliset hirvikantatavoitteet asetetaan ja hirvikannan säätelyn onnistumista mitataan

hirvitalousalueittain. Tämä muutos voisi käytännössä tarkoittaa, että riistanhoitoyhdistysten ja riistakeskusalueiden taakka voisi keventyä jonkin verran, kun tavoiteasettelu ja verotuksen suunnittelu on hirvitalousalueilla.

Ulkomailla hyvin toimivia riistatalousalueita

Hirvitalousalue-mallista on paljon kokemusta ulkomailla. Vastavaihtotyyppejä riistatalousalueita on muun muassa Ruotsissa, Saksassa,

Puolassa, Unkarissa ja Ranskassa. Toimiakseen hyvin, riistatalousalueet tarvitsevat selkeän työnkuvauksen ja riistatalousalueella toimivat tahot tarvitsevat selkeän työnjaon.

Mikään ulkopuolinen taho ei pysty sääntelemään, kuinka hyvin hirvitalousalue onnistuu hirvikannan hoitamisessa. Se on kiinni osaamisesta, johtajuuskyvyistä ja yhteistyöstä hirvitalousalueella toimivien tahojen kesken.

On tärkeää, että paikallistason metsästäjiltä tuntuu siltä, että he





Hannu Huttu

■ *Yksittäisen riistanhoitoyhdistyksen alue on yleensä liian pieni pystyäkseen hoitamaan menestyksellisesti hirvikantaa. Siksi on hyvä, että uusista hirvitalousalueista muodostetaan nykyistä suurempia yksiköitä.*

Kun uudet hirvitalousalueet perustetaan, on tärkeää, että ne sopeutetaan paikallisiin olosuhteisiin kuten esimerkiksi metsästyskulttuuriin, perinteisiin ja eläinten maantieteellisiin vaellus-suuntiin. Muuttamatta nykyisiä ja aikaisempia toimivia kokonaisuuksia voidaan turvata ilma-piiri, jossa on helpompi asettaa yhteisiä tavoitteita kuten esimerkiksi Sorkka 2020 –hankkeessa Läntisellä Uudellamaalla. Sorkka 2020 –hanke on loistava esimerkki tulossuuntautuneesta yhteisestä tavoitteesta, joka sisältää sekä suuria aluekokonaisuuksia että metsästäjäkunnan monivuotisen sitoutumisen yhteiseen asiaan.



Otto von Frenckell

Inkoo-Snappertunan riistanhoitoyhdistyksen puheenjohtaja
Eteläinen Metsäreviiri ry:n hallituksen puheenjohtaja

ovat osa hirvenhoitoprosessia. Lop-pupäässä hän on kiinni yksittäisen metsästäjän valinnasta, kaataako hän tai jättääkö kaatamatta tietyn eläimen. Jokainen hirvi, joka saa jatkaa elämäänsä ja jokainen jonka kaadetaan, vaikuttaa tulevaisuuden kantaan.

Hirvitalousalueen koordinoiminen

Muissa maissa, joissa riistaa hoide-taan riistatalousalueiden puitteissa, jokaisella riistatalousalueella on oma elin, jossa alueen metsästäjillä on edustajiansa. Myös maanomistajat voivat olla edustettuina näissä eli-missä. Ruotsissa tämän elimen nimi on "älgförvaltningsgrupp", eli-ikä "hirvitalousryhmä".

Jokainen hirvitalousryhmä laatii pitkäaikaisen hirvitaloussuunnitel-man (älgförvaltningsplan), jonka läänihallitus hyväksyy. Hirvitalous-suunnitelmassa asetetaan tavoit-teita hirvikannan tiheydelle, suku-puolijakaumalle ja ikäjakaumalle sekä arvioidaan myös esimerkiksi suurpetojen esiintymistä hirvita-lousalueella ja näiden vaikutuksia hirvikantaan. Vuosittainen verotus suunnitellaan hirvitaloussuunnitel-man tavoitteiden mukaan.

Suomessa muutkin käytännöt voisivat toimia, esimerkiksi niin, että hirvitalousalueen riistanhoi-toyhdistykset ovat vuorovuosina järjestelyvastuussa hirvitalous-aluekokouksista. Tärkeintä on ehkä se, että paikallisilta metsästäjiltä tuntuu siltä, että he yhdessä kanta-vat vastuun hirvikannan hyvinvoin-nista ja hirvitalousalueen yhteisten tavoitteiden saavuttamisesta. Tämä nähdään muun muassa lounai-sella Uudellamaalla, jossa Sorkka 2020-hankkeen puitteissa on saatu hyviä tuloksia.

Suurpedot huomioitava

On hyvin tärkeää seurata suurpe-tojen vaikutuksia, koska muuten hirvikantaa tietysti yliverotetaan.

Jokainen susi syö keskimää-rin noin 5,6 kiloa lihaa päivässä. Lauma, jossa on esimerkiksi viisi sutta, kuluttaa siis vuoden aikana reilut 10 000 kiloa lihaa. Millaista lihaa sudet syövät, riippuu siitä, mitä lihaa on helppoiten saatavissa. Alueilla, missä ei ole muita sorkka-eläimiä kuin hirvi, susien syömästä biomassasta noin 95 prosenttia on hirveä.

Susien aiheuttama kuolleisuus

hirvikannassa riippuu muun mu-assa susireviirin pinta-alasta. Mitä pienemmällä alueella susilauma liikkuu, sitä suurempi on niiden vaikutus hirvikantaan. Keskimääräi-ässä susireviirissä sudet voivat tap-paa noin yhden hirven tuhannelta hehtaarilta.

Jos hirvikannan koko talvella on noin kaksi hirveä tuhannella hehtaarilla, se pystyy tuottamaan noin yhden hirven tuhannella hehtaarilla. Tässä tilanteessa sudet siis poistavat koko hirvikannan tuoton. Jos haluaa metsästää yhden hirven tuhannelta hehtaari-lta keskimääräisen susilauman alueelta, talvikannassa on oltava karkeasti neljä hirveä tuhannella hehtaarilla. Tällainen kantahan voi tuottaa yhden hirven metsästäjille ja yhden susille.

Jos hirvitalousalueella on susien lisäksi karhuja, nekin tietysti voivat vaikuttaa hirvikantaan. Normaali-tiheän karhukannan alueella karhut voivat tappaa noin yhden hirven tuhannelta hehtaarilta. Mikäli metsästäjätkin haluavat osuutensa, esimerkiksi yhden hirven tuhan-nelta hehtaarilta, talvikannassa on oltava noin kuusi hirveä tuhannella hehtaarilla. Jos metsästäjät olisivat tottuneet saamaan hirvikannas-ta noin kaksi hirveä tuhannelta hehtaarilta, talvikannan on kasva-tettava noin kahdeksaan hirveen tuhannella hehtaarilla, jos alueelle asettuu normaali-tiheä karhukanta ja keskimääräinen susireviiri.

Tällöin tietysti voisi syntyä jonkun verran metsävahinkoja ja ongelmia liikenteessä. Se on kuitenkin se hinta, josta on oltava tietoinen jos alueella halutaan susia ja karhuja. Jos hirvikantaa ei sopeuteta kestävästi susien tai karhujen tekemää verotusta, ei metsästäjillekään pitkällä tähtäimel-lä löydy metsästettävää.

Tulokset riippuvat liipaisinsormesta

Miten hirvikantoja tulevaisuudessa hoidetaan, on hirvitalousalueiden käsissä. Hirvitalousalueet tulevat olemaan ominaisuuksiltaan sellaisia, että niissä pystytään hoitamaan elinvoimaisia ja hyvin tuottavia hirvikantoja samalla kuin hirvien aiheuttamat vahingot pidetään kohtuullisella tasolla. Tämä kuiten-kin vaatii hyvin toimivaa yhteistyötä kaikkien hirvitalousalueella toimivi-en tahojen välissä.

AHMA PORONHOITOALUEEN ETELÄPUOLELLA



Hannu Huttu

Suomessa ahman voi nykyisin kohdata lähes missä tahansa, mutta Etelä- ja Lounais-Suomessa kyseessä näytävät olevan satunnaiset kuljeskelijat. Ahmalle taipaleen taittaminen edes paksussa lumessa ei ole ongelma, laajat rukkasmaiset tassut takaavat kevyen kulun myös talvella. Pentuja ahmat tuottavat säännöllisesti ainakin Keski-Pohjanmaalla, Pohjois-Pohjanmaalla, Pohjois-Savossa, Kainuussa ja Pohjois-Karjalassa.

■ ■ ■ Ahmahavaintojen määrä poronhoitoalueen ulkopuolella on kasvanut viime vuosina tahdilla, joka viittaa ahmakannan selvään voimistumiseen. On arvioitavissa kannan runsastuneen vähintään noin sataan yksilöön myös poronhoitoalueen ulkopuolella, mutta ilman erillistä tutkimushanketta ahmojen lukumäärän arviointiin jää vahvoja kysymysmerkkejä.

Tutkimuslaitos saa vuosittain tietoonsa useita ahmapentueita, mutta tällä hetkellä on mahdotonta arvioida, kuinka kattavasti pentueet kirjautuvat. Ahma on eksoottinen ja mielenkiintoinen eläin, mutta saattaa jäädä joskus vähemmälle huomiolle siksi, että sitä ei metsästetä. Yksi ahmakannan hoidon suurimpia ja tärkeimpiä haasteita on selvittää perusteellisesti meillä vuosittain syntyvien ahmapentueiden määrä.

Vahingot poronhoitoalueella

Poronhoitoalueen ulkopuolella ahma on osoittautunut koko lailla harmittomaksi eläjäksi, mutta poronhoitoalueella ahman tappamien porojen määrä on viime vuosina kasvanut nopeasti.

Vahinkomäärän kasvun taustalla voi olla myyrä- ja sopolivuosien siivittäminen ahmakannan kasvu ja pikkunisäkäshuippua seurannut ravinnon määrän romahdus yhdistyneenä upottavaan lumeen, joka heikentää porojen mahdollisuutta paeta saalistavaa ahmaa. Tunturi-Lापissa myös kanalinnot olivat viime vuonna vähissä.

Haaskoilla poikasias

Kainuun eteläosissa ja Ylä-Karjalassa pesivät naarasahmat kasvattavat pentunsa pääasiassa hirvenlihan turvin. Kanadassa ja Venäjällä ahman tiedetään tappaneen syvään lumeen juuttuneen hirven, mutta Suomesta ei ole vastaavaa tiedossa

ainakaan viime vuosikymmeniltä.

Ahman käyttämä hirvi on peräisin metsästäjien metsään jättämistä saaliin tähteistä tai susien tappamista hirvistä. Itä-Suomen ahmanaraat pesivät usein susien reviiirillä, mutta Keski-Pohjanmaan ahmojen on ruokittava pentunsa useimmiten ilman susien apua. Sekä Ruotsin että Suomen aineistot osoittavat, että poronhoitoalueen ulkopuolella ahmaa auttavat sekä hirvijahdi että sudet.

Yksinään liikuskelevat ahmat, joilla ei ole pentuepesää liekana, ovat aktiivisempia saalistajia. Talven tärkein saalis on metsäjänis. Ahmoja seuranneet ovat havainneet, että jänisjähdissa ahman saalistus noudattelee ilvesten omaksumaa perusajatusta; jänis yllätetään. Periaatteessa ahmalla voisi ajatella olevan takataskussaan myös mahdollisuus uuvuttaa pakeneva pitkäkorva, sillä ahma on sitkeä kiiruhtaja myös uppolumessa.

Suomen ahmakanta runsastuu ja ahmoista tehtyjen havaintojen määrä kasvaa vuosi vuodelta. Ahma ei enää ole Suomen harvalukuisin suurpeto, se on jättänyt suden taakseen. Metsäalueella elävät ahmat ovat edelleen sangen huonosti tunnettuja, mutta esimerkiksi ravinnon koostumuksesta on saatu väitöskirjatutkija Anni Koskelan työn kautta arvokasta tietoa.

AHMAN ASEMA LAINSÄÄDÄNNÖSSÄ

Ahma on täysin rauhoitettu riistaeläinlaji, joka aiheuttaa poronhoitoalueella miljoonaluokan vahingot porotalouselinkeinolle. Poronhoitoalueen ulkopuolella ahma on harmiton kulkija ja raadonsyöjä. Ahmaa koskettaa kansainvälinen luonnonsuojelupolitiikka, mutta kotimaisen kannanhoidon linjauksia ei ole vielä hoitosuunnitelmalla linjattu. Mikä on ahman asema lainsäädännössämme?



Hannu Huttu

Kansainväliset velvoitteet

■ ■ ■ Ahma kuuluu Euroopan unionin luontotyyppiin sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun direktiivin, eli ns. luontodirektiivin (92/43/ETY), liitteen II ensisijaisesti suojeltaviin lajeihin. Ahma on siten yhteisön tärkeänä pitämä laji ja yhteisöllä katsotaan olevan erityinen vastuu sen elinympäristöjen suojelusta lajiin luontaisella levinneisyysalueella. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että Natura 2000 -verkostoon tulee kuulua alueita, joilla varmistetaan ahman elinympäristöjen suotuisa suojelutaso tai tarvittaessa ennalleen saattaminen ahman luontaisella levinneisyysalueella.

Ahma ei kuulu luontodirektiivin ns. lajisuojelua ohjaaviin liitteisiin (liitteet IV tai V). Näin ollen luontodirektiivi ei säätele ahman metsästystä pääinvastoin kuin karhun, suden ja ilveksen metsästystä, jotka ovat liitteen IV lajeja lukuun ottamatta sutta poronhoitoalueella. Ahmaa ei ole myöskään listattu uhanalaisten lajien kauppaa säätelevän - niin kutsutun CITES-asetuksen (Euroopan neuvoston asetus luonnonvaraisten eläinten ja kasvien suojelusta niiden kauppaa säätelemällä (97/338/ETY) - liitteissä. Ahman tai sen osien kauppaa ei ole siis rajoitettu kansainvälisin säädöksin.

Euroopan luonnonvaraisen kasviston ja eläimistön sekä niiden elinympäristön suojelusta säädetyn yleissopimuksen, eli niin kutsutun Bernin sopimuksen, ensisijainen tavoite on suojella uhanalaisia lajeja ja niiden elinympäristöjä. Bernin sopimus on ollut Suomessa voimassa 1.4.1986 alkaen. Bernin sopimuksen liitteissä lajit jaetaan täysin rauhoitettuihin (II liite) ja suojeltaviin (III liite). Ahma kuuluu sopimuksen mukaan täysin rauhoitettuihin lajeihin, joiden osalta sopimus kieltää niiden pyydystämisen, tappamisen, tahallisen häirinnän, hallussapidon ja kaupankäynnin. Sopimuksen velvoitteista voi poiketa sopimuksen poikkeusperusteiden nojalla.

Ahma riistalajina

Ahma on metsästyslain (615/1993)

5 §:ssä tarkoitettu riistaeläinlaji, joten sen kannanhoitoon sovelletaan kansallisessa lainsäädännössämme metsästyslakia. Ahma on ollut rauhoitettuna vuodesta 1982 alkaen asetuksen nojalla. Vuoden 2011 metsästyslain muutoksessa, joka tuli voimaan 1.3.2011, rauhoitus nostettiin laintasolle metsästyslain 37 §:ään.

Ahman rauhoituksesta voidaan poiketa vain Suomen riistakeskuksen poikkeusluvalla metsästyslain 41 a §:ssä säädetyn edellytyksin. Edellytyksenä on, että muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole eikä päätös haittaa lajin suotuisan suojelutason säilyttämistä lajin luontaisella levinneisyysalueella.

Ahmakannan vähäisen yksilömäärän vuoksi poikkeus rauhoituksesta vaatisi lisäksi maa- ja metsätalousministeriön antaman asetuksen, jossa määriteltäisiin suurin sallittu aluekohtainen saalismäärä ottaen huomioon suotuisan suojelutason säilyminen tai sen saavuttaminen. Lisäksi metsästyslaissa säädetystä poikkeusluvasta annettulla valtioneuvoston asetuksella (452/2013) säädetään tarkemmin poikkeusluvasta hakemisesta, poikkeusluvasta edellytysten arvioinnista, poikkeusluvasta myöntämisestä, poikkeuslupausta liitettävistä määräyksistä, poikkeusluvasta voimassaoloajasta ja poikkeusluvasta nojalla saadun saaliin ilmoittamisesta.

Ahman pienen kannan ja hitaan kannankehityksen johdosta ahmalle ei ole myönnetty poikkeuksia rauhoituksesta, eikä sille ole muista suurpedoista poiketen ollut voimassa maa- ja metsätalousministeriön määräämistä suurimmista sallituista saalismääristä.

Eläinsuojelulain (247/1996) säädetään luonnonvaraisten lajien osalta yksittäisten eläinyksilöiden hyväksyttävästä kohtelusta, mutta se ei ota kantaa eläinlajien suojeluun tai eläinkantojen säätelyyn. Eläinsuojelulain 14 §:n mukaan sairasta, vahingoittunutta tai muutoin avuttomassa tilassa olevaa luonnonvaraista eläintä on pyrittävä auttamaan. Jos eläin on kuitenkin sellaisessa tilassa, että sen hengissä pitäminen on ilmeistä julmuutta sitä kohtaan, eläin on lopetettava tai on huolehdittava siitä, että se lopetetaan.

Poliisilain (872/2011) 2 luvun 16 §:n mukaan poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni ja viimesijaisena



keinona lopettaa eläin, joka aiheuttaa vaaraa ihmisen hengelle tai terveydelle tai huomattavaa vahinkoa omaisuudelle taikka vakavasti vaarantaa liikennettä. Eläin saadaan lopettaa myös, jos sen hengissä pitäminen olisi ilmeistä julmuutta sitä kohtaan.

Rikoslain (1889/39) 48 a luvussa käsitellään luonnonvararikoksia, johon lisättiin lailla 232/2011 (voimassa 1.4.2011 alkaen) uutena teko-

muotona 1 a §:ssä määritelty törkeä metsästysrikos. 1 a §:n mukaan mm. teko on katsottava törkeäksi, mikäli on tapettu ahma tai vahingoitettu sitä ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Samassa yhteydessä lisättiin rikoslain 48 a lukuun myös törkeitä kätkemisrikkosia koskeva 4 a §. Kyseisen pykälän mukaisesti laittomasti tapetun ahman kätkeminen voidaan tuomita törkeänä kätkemisrikkosena. ●

Poronhoitajat rahoittavat myös petojen suojelelta

■ *Vahinkojen korvausmäärät ovat kasvaneet vahinkojen kasvun myötä nopeasti. Haluan korostaa, että näissä puhutaan vain löydetyistä vahingoista. Arviolta 80 % kokonaisvahingoista jää löytymättä. Ahmavahingoista löytyy suurempi osa kuin esimerkiksi karhuvahingoista, mutta hävikkiä on rutkasti ahmavahingoissakin.*

Kokonaisuudessaan petovahinkojen korvaukset kattavat suunnilleen ne kulut, mitä poromiehille petojen poistoprosesseista aiheutuu. Lisäkustannuksia tulee tehostetusta paimennuksesta ja tarhaamisesta, alueesta riippuen. Käytännössä varsinaiset vahingot, hävikistä puhumattakaan, otetaan hyvin pitkälti elinkeinon takkiin. Toisin sanoen poronhoitajat laittavat yksityistä omaisuuttaan petojen suojeletyöhön enemmän kuin mikään muu taho. Tätä tulee harvoin kukaan edes ajatteleeksi.

Vuoden 2013 vahingot olivat jälleen edellisvuotta huomattavasti suuremmat ja nousivat jopa 6 000 poron tuntumaan. Erityisesti ahmavahingoissa on ollut kasvua edelleen. Myös karhu- ja ilvesvahingot ovat kasvaneet.

Anne Ollila
toiminnanjohtaja
Paliskuntain yhdistys



Ahmakannan hoito vaatii parempaa tietoa

■ *Ahma on suurpedoistamme maailmanlaajuisesti uhanalaisin ja vähentynyt monissa osissa pohjoisen pallonpuoliskon käsittävää esiintymis-alueitaan.*

Tietomme Suomen ahmoista ovat puutteellisia. Ahmojen määrä tunnetaan kohtuullisesti mutta nykyistä tarkempaa tietoa tarvitaan. Tiedot Suomen ahmojen lisääntymisestä, liikkumisesta, kuolleisuudesta, ravinnonkäytöstä jne. ovat huonot. Koska ahmamme ovat yhteisiä naapurimaiden kanssa, on yhteistyö erityisesti Ruotsin ja Norjan kanssa seurannassa, tutkimuksessa ja kannan hoidossa välttämätöntä. Myös Venäjä tulisi saada mukaan yhteistyöhön. Tavoitteena pitäisi olla yhteinen kannanhoitosuunnitelma.

Antti Ollila,
Ylitarkastaja, Senior Advisor
Metsähallitus



AHMAN HOITOSUUNNITELMA LAUSUNTOKIERROKSELLA

Maa- ja metsätalousministeriön luonnos ahmakannan hoitosuunnitelmaksi lähti lausuntokierrokselle viime vuoden lopussa. Ahma on tähän mennessä ollut ainoa suurpeto, jolla ei ole kannanhoitosuunnitelmaa.

■ ■ ■ Ahma luokitellaan Suomessa erittäin uhanalaiseksi lajiksi. Sen kanta on kuitenkin tasaisesti kasvanut ja leviittänyt. Viimeisimmän arvion mukaan Suomessa elää 180–220 ahmaa. Pienestä kannastaan huolimatta ne ovat aiheuttaneet tähän mennessä jopa 5,42 miljoonan euron porovahingot, joka on 68

prosenttia kaikista porovahingoista.

Muiden suurpetojen aiheuttamia vahinkoja on pystytty vähentämään metsästyksen avulla, joten samaa keinoa ehdotetaan kokeiltavaksi nyt myös ahmaan. Tähän mennessä ahman metsästystä ei ole sallittu. Jatkossa Suomi jaettaisiin kolmeen kannanhoitoalueeseen, jotka ovat pohjoinen ja itäinen poronhoitoalue, muu poronhoitoalue sekä Metsä-Suomi. Jatkossakin sallittaisiin ainoastaan rajoitettu, vahinkoa aiheuttavien ahmojen metsästys ja vain pohjoisen ja itäisen poronhoitoalueen kannanhoitoalueella.

Kannanhoitosuunnitelmaan ehdotetaan

useita toimenpiteitä, joilla vahinkoja voitaisiin välttää. Ehdotuksessa esitetään voitaisiinko ahmoja siirtää Lapista Metsä-Suomen kannanhoitoalueelle. Tämä edellyttäisi, että Metsä-Suomesta löytyy alueita, joita ahmat eivät kuormita ekologisesti ja että siirto hyväksytään paikallisessa yhteisössä. Lisäksi ehdotetaan reviiiriperusteista porovahinkojen korvausjärjestelmää, jossa maksetut korvaukset perustuvat ahmojen pesintään ja määrään. Samanlaisella järjestelmällä on tähän mennessä korvattu kotkien aiheuttamia vahinkoja. Poronhoitoalueille harkitaan myös paimennustukea porovahinkojen vähentämistä varten. ●

KAMPANJA RIISTAKOLMIOLASKENTOJEN LISÄÄMISEKSI

**Tuoreita laskenta-
tuloksia voidaan
nyt oikeasti käyttää
metsäkanalintujen
metsästysajoista
päätettäessä.
Päätöksenteon
pohjaksi tarvitaan
riittävän luotet-
tavat ja kattavat
tiedot kanalintu-
kantojen tilasta.**

■ ■ ■ Laskentojen aikaistamisesta ja tiivistämisestä huolimatta laskettujen kolmioiden kokonaismäärä nousi selvästi. Kesällä 2013 laskettiin 929 kolmiota, kun vuotta aiemmin määrä oli 821. Kampanjaa laskentojen edistämiseksi jatketaan koulutuksella, neuvonnalla ja järjestelmien kehittämällä.

Kampanja riistakolmiolaskentojen lisäämiseksi aloitettiin haasteella metsästyseuroille ja lintukoiraajärjestöille uusien kolmioiden perustamiseksi syksyllä 2012. Tänä aikana on perustettu yli 80 uutta kolmiota ja palautettu laskennan piiriin kymmeniä hiipuneita kolmioita.

Riistakolmioiden 26. kesälaskenta tehtiin heinä-elokuun taitteessa. Laskenta suoritettiin erittäin mallikkaasti ja kaiken kaikkiaan kolmioita laskettiin huikeat 929 kappaletta. Määrä on yli 100 kolmiota enemmän kuin edellisessä kesälaskennassa.

Laskenta-aikaa siirrettiin hieman

takavuosia aikaisemmaksi ja tiivistetyimmäksi, jotta syksyn metsästysaika-asetus voisi perustua tuoreisiin lintukantatietoihin ja se ehdittäisiin antaa ajoissa. Laskentojen suorittamiseen, tulosten koostamiseen ja asetuksen antamiseen liittyvästä aikataulusta sovittiin yhteistyössä Suomen riistakeskuksen, maa- ja metsätalousministeriön sekä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen kanssa.

Toivottu laskenta-aika oli 27.7.–4.8. Tänä runsaan viikon aikana kierrettiin kiitettävä osa kolmioista. Metsästysaika-asetukseen liittyvään yhteenvetoon (8.8.) mennessä aineistoa oli käytettävissä lähes 700:ltä kolmiolta. Metsästysaika-asetuksen vaatima aikaistaminen onnistui mainiosti. Siitä kiitos kaikille riistakolmioiden laskijoille.

Laskentojen merkitys kasvanut

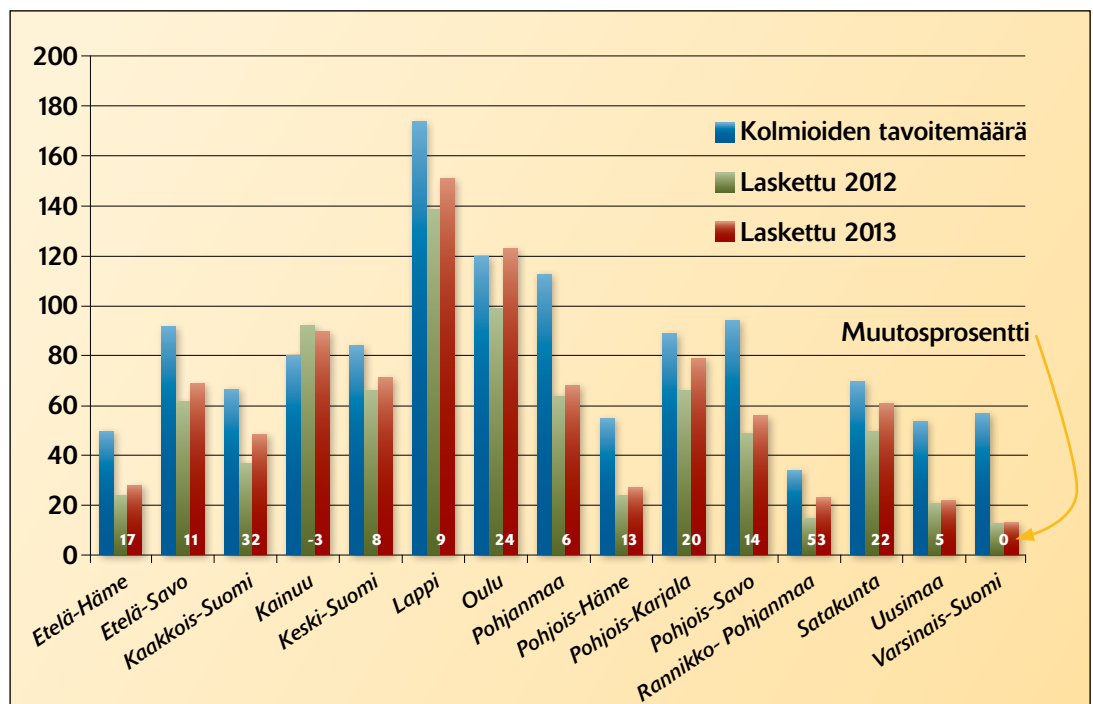
Ensimmäiset valtakunnalliset riista-

kolmiolaskennat tehtiin 400:llä kolmiolla vuonna 1988. Määrä nousi muutamassa vuodessa yli 1100 kolmion. 90-luvun alkuinnostuksen jälkeen laskettujen kolmioiden määrä kuitenkin pienentyi tasaisesti. Alimmillaan laskettuja kolmioita oli vuosituhatlukuun alussa alle 700.

Riistakolmiolaskentojen merkitys on kiistatta korostunut entisestään. Metsästysajoista päättäminen vain muutaman viikon vanhojen laskentatulosten perusteella on ainutlaatuisia ja antaa kaikille metsästäjille ymmärrettävän perustelun kolmiolaskennoille. Päätöksenteon pohjaksi tarvitaan metsäkanalintujen kannoista riittävän luotettavat ja alueellisesti kattavat tiedot.

Suomen riistakeskuksen aloittaman kampanjan tavoitteena on nostaa kesälaskennan määrä 1200 kolmioon. Samalla kolmioverkostoa pyritään tiivistämään, jotta metsästysasetuksen pohjaksi

Riistakolmioiden tavoitemäärät ja lasketut kolmiot vuosina 2012 ja 2013



Laskettujen kolmioiden kokonaismäärä nousi runsaalla sadalla. Suhteellisesti suurin nousu tapahtui Rannikko-Pohjanmaalla, Kaakkois-Suomessa ja Oulussa, joka saavutti tavoitemäärän. Vahvaa nousua oli myös Satakunnan ja Pohjois-Karjalan alueilla.



Kimmo Pöri

saadaan tarpeeksi kattava aineisto ja asetuksessa voidaan huomioida eri alueiden väliset erot mahdollisimman hyvin.

Yhtenä tavoitteena on, että jokaisessa riistanhoitoyhdistyksessä olisi vähintään kolme aktiivista kolmiota. Lapissa ja Kainuussa määrä voisi olla huomattavasti suurempi yhdistysten suuren koon vuoksi.

Riistakolmiota on perustettu kaikkiaan 1879 kappaletta eli reilusti yli tavoitteen. Ongelmana on, että liian moni jää syystä tai toisesta laskematta. Alueoimistoiden ja riistanhoitoyhdistysten yhteistyönä selvitetään ennen ensi kesää, olisiko laskematta jääneille kolmioille mahdollista löytää uusia laskijoita.

Riistakolmio on tarkoitettu pysyväksi laskentalinjaksi, johon eivät esimerkiksi metsien hakkuut vaikuta. Tämän vuoksi laskematta jääneen kolmion palauttaminen laskennan piiriin on erittäin suositeltavaa. Samalla linjalla toistuvat

laskennat tuottavat kantatietojen lisäksi tietoa ympäristömuutosten vaikutuksista.

Suomen riistakeskus on yhteistyössä RKTL:n ja metsähallituksen kanssa kartoittanut alueita, joilla olisi erityisesti tarvetta lisätä laskentoja. RKTL on päivittänyt kolmiorekisteriä ja korjannut yhteystietoja. Nyt kolmiostaavilta kerätään myös sähköpostiosoitteet yhteydenpidon helpottamiseksi. Myös kolmiokartat on ajantasaisitettu. Vanhat mustavalkokopiot on korvattu monivärkartoilla ja ne ovat nyt pdf –muodossa toimitettavissa kolmiostaaville vaikkapa sähköpostilla.

Laskentatulosten täysimääräinen hyödyntäminen edellyttää laskennan tekemistä suositeltuna aikana heinä-elokuun vaihteessa ja tulosten nopeaa palauttamista netin kautta. Kolmiolaskentatuloksen palautti tänä vuonna verkossa 63 % laskijoista, viime vuonna 43 %.

Suunta on oikea, mutta nettipalautusjärjestelmää kehitetään edelleen tulospalvelun nopeuttamiseksi. Tiedon pitää kulkea nopeasti ja molempiin suuntiin.

Riistakolmiokampanja siis jatkuu täydellä tohinalla. Tavoitteisiin pyritään yhteistyöllä, jossa ovat mukana edellä mainittujen toimijoiden lisäksi riistanhoitoyhdistykset ja erityisesti metsästysseurat. Keinoja alueittaisten tavoitteiden saavuttamiseksi pohditaan tulevana talvena Suomen riistakeskuksen alueiden neuvottelupäivillä ja riistanhoitoyhdistysten vuosikokouksissa.

Riistakolmiolla on maailmalla kadehdittu ja komea historia. Valtavan tietomäärän kerääminen voi onnistua vain vastuuntuntoisten metsästäjien avustuksella. Kolmiolaskentojen tuottama tarkka ja ajantasainen riistatieto turvaa metsäkanalintujen kestävä metsästyksen tulevaisuudessakin. ●

■ Suomen riistakeskus, Fantsintie 13-14,
00890 HELSINKI, 029 431 2001, fax (09) 2727 8130,
riistakeskus@riista.fi, www.riista.fi

- Etelä-Häme, Lukiokatu 14,
13100 HÄMEENLINNA, etela-hame@riista.fi
- Etelä-Savo, PL 14, (Virastotie 3 as 2),
51901 JUVA, etela-savo@riista.fi
- Kaakkois-Suomi, Pikkuympyräkatu 3 A,
49400 HAMINA, kaakkois-suomi@riista.fi
- Kainuu, Syväyksenkatu 1 B 27,
89600 SUOMUSSALMI, kainuu@riista.fi
- Keski-Suomi, Kauppakatu 19 A 7,
40100 JYVÄSKYLÄ, keski-suomi@riista.fi
- Lappi, Vanamokatu 3 D,
96500 ROVANIEMI, lappi@riista.fi
- Oulu, PL 35 (Ratatie 41),
91501 MUHOS, oulu@riista.fi
- Pohjanmaa, Vapaudentie 32-34 B 22,
60100 SEINÄJOKI, pohjanmaa@riista.fi
- Pohjois-Häme, Labkotie 2,
36240 KANGASALA, pohjois-hame@riista.fi
- Pohjois-Karjala, Teollisuuskatu 15,
80100 JOENSUU, pohjois-karjala@riista.fi
- Pohjois-Savo, Kiekkotie 4,
70200 KUOPIO, pohjois-savo@riista.fi
- Rannikko-Pohjanmaa, PL 16, (Långgatan 4),
66531 KOIVULAHTI, rannikko-pohjanmaa@riista.fi
- Satakunta, Porintie 9 B 6,
29250 NAKKILA, satakunta@riista.fi
- Uusimaa, Sompiontie 1,
00730 HELSINKI, uusimaa@riista.fi
- Varsinais-Suomi, Hadvalantie 8 7B,
21500 PIIKKIÖ, varsinais-suomi@riista.fi